

24. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. – Київ: Видавництво Фенікс, 2013. – 460 с.
25. Петрова Н. Н. Психосоціальна адаптація в кризовий період / Н. Н. Петрова, І. А. Васильєва // Журнал прикладної психології. – 1999. – № 4. – С. 17–20.
26. Петровский А. В. История и теория психологии: в 2 т. – Т. 2 / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. – Ростов н/Д: Феникс, 1996. – 416 с.
27. Психология одаренности: от теории к практике / под ред. Д. В. Ушакова. – Москва: ПЕРСЭ, 2000. – 80 с.
28. Ремшмидт Х. Подростковый и юношеский возраст: проблемы становления личности / Х. Ремшмидт; Под ред. Т. А. Гудковой. – М.: Мир, 1994. – 320 с.
29. Сирота Н. А. Проблемы подростковой адаптации с позиций профилактики и психотерапии личностных и поведенческих расстройств и зависимости от психоактивных веществ / Н. А. Сирота, В. М. Ялтонский. – М.: Московский государственный медико-стоматологический университет, 2007. – 197 с.
30. Слюсаревський М. М. Інститут соціальної та політичної психології: п'ять років творчого пошуку і подальші перспективи / М. М. Слюсаревський // Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей / Редкол.: С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський та ін. – Київ, 2000. – Вип. 2(5). – С. 3–18.

31. Ткаченко О. М. Принципи та категорії психології: монографія / О. М. Ткаченко. – Київ: Вища школа, 1979. – 198 с.
32. Токарева Н. М. Моделирование личностных конструктов подростков в рамках оснóвного простору: монографія / Наталя Миколаївна Токарева. – Кривий Ріг: ТОВ ВВП "ІНТЕРСЕРВІС", 2015. – 448 с.
33. Фурманов І. А. Психологія депривованного ребенка / І. А. Фурманов, Н. В. Фурманова. – М.: Владос, 2009. – 215 с.
34. Халитов Р. Г. Нелинейная модель психосоциального диссонанса / Р. Г. Халитов, И. М. Юсупов // Вестник ЛГУ. – 2008. – № 3. – С. 14–148.
35. Хухлаева О. В. Психология развития: молодость, зрелость, старость: пособ. для студ. высш. учеб. завед. / О. В. Хухлаева. – М.: Академия, 2002. – 208 с.
36. Шамне А. В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці / А. В. Шамне. – Київ: ТОВ ВВП "Інтерсервіс", 2015. – 488 с.
37. Щербанова Е. И. Неудачные одаренные школьники / Е. И. Щербанова. – М.: Изд-во БИНОМ, Лаборатория знаний, 2011. – 245 с.
38. Эриксон Э. Детство и общество / Эрик Хомбургер Эриксон / 2-е изд. – СПб.: Речь, 2000. – 416 с.

Стаття надійшла до редколегії 24.11.16

Шамне А., д-р психол. наук, проф.,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Киев

КАТЕГОРИЯ ПСИХОСОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ПСИХОЛОГИИ

В статье очерчены значение, содержание и особенности использования категории психосоциального развития в отечественной и западной психологии. Показано, что она воплощает сбалансированное сочетание процессов социализации и индивидуализации: развитие личности как присвоения социального опыта и развития субъекта как индивидуального раскрытия своего Я. Психосоциальное развитие проанализировано как составляющую модели анализа возраста. Показана его связь с рядом родственных понятий. Представлены такие аспекты исследования психосоциального развития: психосоциальные характеристики представителей различных социально-возрастных групп, проблема психосоциальных девиаций, онтогенез – дизонтогенез, психосоциальные факторы развития (семейные, интерперсональные, личностные и т.д.), психосоциальная помощь и реабилитация личности. Сделан вывод, что понятие психосоциального развития интегрирует семь понятий, в которых подчеркивается значение взаимодействия человека и общества, индивидуально и социального в развитии личности. Представлены результаты эмпирической операционализации феномена психосоциального развития.

Ключевые слова: категория, психосоциальное развитие, личность, функциональные дихотомии, социализация, индивидуализация.

Shamne A., Dr.Sc. in Psychology, Prof.,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

CATEGORY PSYCHOSOCIAL DEVELOPMENT IN MODERN PSYCHOLOGY

In the article is analyzed the meaning, content and especially of the concept using of psychosocial development in domestic and western psychology. It represents a balanced combination of socialization and personalization processes, integration of the two development's processes – development of personality as appropriation of social experience and the subject's development as personal disclosure of myself. Psychosocial development is presented as part of the model of age's analysis in different concepts of development. It is shown its relationship with the network of related concepts, such as: psychosocial personality, psychosocial attitude, psychosocial conflict, psychosocial crisis, psychosocial identity, psychosocial motive, psychosocial maturity and psychosocial maturation and others. It is presented the following aspects of research of psychosocial development: psychosocial characteristics of different social and age groups, normativity – not normativity of development (problem of psychosocial deviations); ontogenesis – dysontogenesis, psychosocial factors of development (family, interpersonal, personal, etc.), psychosocial support and rehabilitation of the individual. It is concluded that concept of psychosocial development integrates concepts network, in which is emphasized the importance of interaction between person (man) and society, the individual and social in the individual development. It is presented the results of empirical operationalization of the phenomenon of psychosocial development

Keywords: category, psychosocial development, personality, functional dichotomies, socialization, individualization.

УДК 159.9

Тетяна Шапран, асист.
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир

ПСИХОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНФЛІКТУ ОСОБИСТОСТІ

У статті подано синонімічну низку поняття "внутрішньоособистісний конфлікт" у психологічній літературі. Виявлено та описано характеристики протидіючих сил внутрішньоособистісної конфліктної взаємодії. Проаналізовано та класифіковано психологічні підходи до феноменології внутрішньоособистісного конфлікту. На теоретичному рівні обґрунтовано загальну для будь-якого етапу становлення особистості психологічну модель внутрішнього конфлікту.

Ключові слова: внутрішній конфлікт, внутрішньоособистісний конфлікт, внутрішньоособистісна конфліктна взаємодія, модель внутрішнього конфлікту особистості, конфліктогени, когнітивний дисонанс, неконгруентність.

Постановка проблеми. Феноменологія внутрішнього конфлікту особистості полягає в тому, що кожна без винятку людина на шляху свого становлення в ті чи інші вікові періоди переживає ситуацію вибору. Не зважаючи на те, що кожна особистість має досвід переживання внутрішніх конфліктів, і, як наслідок, існує безліч емпіричного і відповідно теоретичного узагальнення матеріалу з даної проблематики, єдиної класифікації внутрішньоособистісних конфліктів, єдиного визначення і навіть

єдиного терміну на позначення цього процесу у науковій літературі не існує.

Так, у зарубіжній та вітчизняній психологічній літературі можна зустріти як термін "внутрішнього конфлікту", так і "внутрішньоособистісного", "особистісного", "інтрасуб'єктного" чи "інтраперсонального" конфлікту. Спільним у визначенні змісту феномену внутрішнього конфлікту є зіткнення амбівалентних бажань, прагнень, виконуваних особистістю ролей та поведінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На відміну від міжособистісних, міжгрупових та міжетнічних конфліктів, аналіз внутрішнього конфлікту ускладнюється визначенням конфліктуючих сторін особистості. На нашу думку, найбільш конкретизоване визначення змісту внутрішньоособистісного конфлікту дав К. Левін [6, с. 165]. Він говорив про одночасну дію на індивіда протилежно спрямованих сил рівного значення. Саме таке визначення внутрішнього конфлікту дає можливість чітко описати особистісну значущість протиборчих сил взаємодії, які і призводять до виникнення внутрішньоособистісних конфліктів. До таких характеристик буде належати час. Тобто для виникнення внутрішнього конфлікту має бути одночасна дія на особистість протилежних інтересів, цінностей, виконуваних особистістю соціальних ролей. Відповідно, чим швидше людина в своєму рішенні надасть перевагу тій чи іншій протиборчій силі, тим менше вона буде знаходитися під впливом взаємодії цих сил і тим швидше вона здійснить вихід із внутрішньоособистісної конфліктної ситуації.

Другою характеристикою сил внутрішньоособистісної конфліктної взаємодії буде виступати їх спрямування. Оскільки для виникнення конфронтації бажань, потреб і можливостей особистості спрямування векторів взаємодіючих сил має бути протилежним. При рівності спрямування взаємодіючих сил внутрішній конфлікт виникати не буде, бо відбуватиметься не протидія, а підсилення однієї сили іншою.

І нарешті третьою характеристикою протиборчих сил внутрішніх конфліктів буде виступати рівновага. Ми маємо на увазі, що для виникнення та розвитку внутрішньоособистісного конфлікту конфліктогенні сили мають бути рівнозначні за своєю вагою. Якщо вага однієї з протиборчих сил буде переважати над іншою, особистість у своєму виборі надасть перевагу саме цій силі і виникнення внутрішньоособистісного конфлікту буде унеможливлено.

Що стосується класифікації внутрішніх конфліктів особистості, то серед поданих у науковій літературі теорій можна виділити три групи досліджень. У першу групу найчисельнішу за напрямками психологічних трактувань внутрішніх конфліктів входять особистісні теорії пояснення внутрішньоособистісного конфлікту, що розглядають внутрішній конфлікт через призму структури особистості. До таких теорій належить класична психоаналітична теорія З. Фрейда та її подальші модифікації, які розглядають внутрішній конфлікт як протиборство трьох структурних елементів особистості – "Id", "Ego" та "Super-Ego" [11, с. 250]. Відповідно до цих структурних елементів особистості конфліктогенами будуть виступати людські потяги, біологічні потреби та соціальні норми оточуючого суспільства.

Е. Еріксон [13, с. 23] внутрішній конфлікт розглядає як наслідок зміни структури особистості при зміні відносин особистості від старих форм взаємодії до нових форм стосунків особистості.

Також до особистісної теорії пояснення внутрішніх конфліктів у своїх роботах звертаються представники гуманістичного напрямку психології. Так, К. Роджерс [9, с. 370] розглядає внутрішньоособистісний конфлікт як протидію хибної усвідомленої та неусвідомленої особистістю самооцінки її Я-концепції та ідеальним "Я". Ще один представник гуманістичного напрямку психології – А. Маслоу [7] природу внутрішнього конфлікту пояснює через бажання людини досягнути найвищого ступеня розвитку реалізації потреб – самоактуалізації.

Представник когнітивного напрямку психології Л. Фестингер [4, с. 41] виникнення внутрішніх конфліктів пов'язує з несподіваністю здобутих знань чи проявів поведінки, що є протилежними за своїм змістом вже відомим знанням і формам поведінки. Усвідомлення

цих розбіжностей і призводить до виникнення в особистості когнітивного дисонансу.

Через призму усвідомленості розглядає внутрішньоособистісний конфлікт і Л.І. Божович [3]. Конфліктогенами внутрішніх конфліктів дослідниця вважає подвійну спрямованість постійної суперечності свідомої та несвідомої частини життя людини. Інша російська дослідниця О.Б. Фанталова [10, с. 20] у своїх дослідженнях внутрішнього конфлікту також звертається до усвідомленості. Проте, на її думку, внутрішній конфлікт відбувається між двома складовими свідомості: усвідомленими особистістю життєво необхідними цінностями та доступністю кожної конкретної цілі, що може бути досягнута самою особистістю.

Конфліктогени серед елементів внутрішньої структури особистості – мотиваційної сфери – шукають О.М. Леонтьєв (2004), Л.І. Божович (1997), Б.В. Зейгарник (1989), А.Я. Анцупов (1999), А.І. Шипілов (1999).

Другу групу трактувань внутрішньоособистісних конфліктів умовно можна назвати рольовими теоріями. Дослідники цієї групи конфліктогени внутрішніх конфліктів знаходять у амбівалентності міжрольової взаємодії особистості. Так, Е. Берн [2] внутрішньоособистісний конфлікт пояснює через пересіченість інтеракцій субособистостей трьох Его-станів – Батька, Дорослого та Дитини. Я. Морено [8] пов'язує виникнення внутрішніх конфліктів із актуалізованими та латентними ролями, що виконує кожен індивід. Сумісність чи несумісність рольових очікувань, ставлення особистості до власних рольових очікувань – це сили, зіткнення яких, на думку Н.В. Гришиної [5], призводить до виникнення рольових внутрішньоособистісних конфліктів.

Нарешті третя група трактувань внутрішніх конфліктів об'єднує у собі екзистенційні теорії особистості. Детермінантою внутрішньоособистісних конфліктів за Е. Фроммом [12, с. 15] виступають протиріччя між свободою та безпекою. В. Франкл [4, с. 330] внутрішній конфлікт називає "ноогенним" конфліктом чи "екзистенційною фрустрацією", що породжуються у боротьбі між прагненням до пошуку сенсу життя та екзистенційним вакуумом. І. Ялом [4, с. 25] конфліктогенами внутрішніх конфліктів вважає неконструктивні способи подолання тривоги перед безглуздістю, смертю, відповідальністю, свободою.

Таким чином, аналіз наукової психологічної літератури показав, що визначення змісту внутрішнього конфлікту і, відповідно, класифікації конфліктогенів, що спричиняють виникнення та перебіг внутрішньоособистісних конфліктів, вчені трактують з позицій психологічних напрямків в межах яких вони розглядають становлення особистості.

Відповідно до різноманітних чинників, покладених в основу класифікації внутрішніх конфліктів, існують і різні види внутрішніх конфліктів. На нашу думку, найбільш всеохоплюючою класифікацією усіх можливих видів внутрішніх конфліктів є класифікація, запропонована у праці А.Я. Анцупова та А.І. Шипілова [1], які взяли за її основу аспекти ціннісно-мотиваційної сфери особистості. Таким чином, в залежності від набору елементів внутрішнього світу, що вступають у протидію, дослідники виокремлюють наступні види внутрішніх конфліктів:

- мотиваційний конфлікт – конфлікт типу "хочу–хочу" – це конфлікт мотивів, неусвідомлюваних потягів, конфлікт між двома позитивними тенденціями;
- конфлікт неадекватної самооцінки – конфлікт типу "можу–можу" – це конфлікт між оцінкою особистістю власних можливостей, рівнем домагань та реальними можливостями індивіда;
- рольовий конфлікт – це конфлікт типу "потрібно–потрібно", що має дві форми вияву – внутрішньорольовий конфлікт, біполярність якого виявляється у різноспрямованих вимогах особистості до своєї ролі та міжро-

льовий конфлікт – неможливість одночасної реалізації декількох ролей;

- конфлікт нереалізованого бажання – конфлікт типу "хочу–можу" – це конфлікт між бажаннями особистості та дійсністю, що їх унеможлиблює чи недостатніми фізичними можливостями;
- моральний конфлікт – це конфлікт типу "хочу–потрібно" – конфлікт між бажанням та обов'язком, бажанням і зовнішніми вимогами, моральними принципами та особистими прихильностями, обов'язком та сумнівом щодо його виконання;
- адаптаційний конфлікт – конфлікт типу "можу–потрібно" – це конфлікт між вимогами дійсності та можливостями особистості, порушення рівноваги між люди-

ною та навколишнім середовищем, що порушує процес соціальної чи професійної адаптації;

- невротичний конфлікт – конфлікт типу "конфлікт конфліктів" – результат довгостроково невирішеного будь-якого з перерахованих вище видів внутрішніх конфліктів або об'єднання декількох видів конфліктів між собою зі збереженням високої напруги та протистояння внутрішніх сил і мотивів особистості.

Зазначену класифікацію видів внутрішніх конфліктів зобразимо схематично (див. мал. 1).

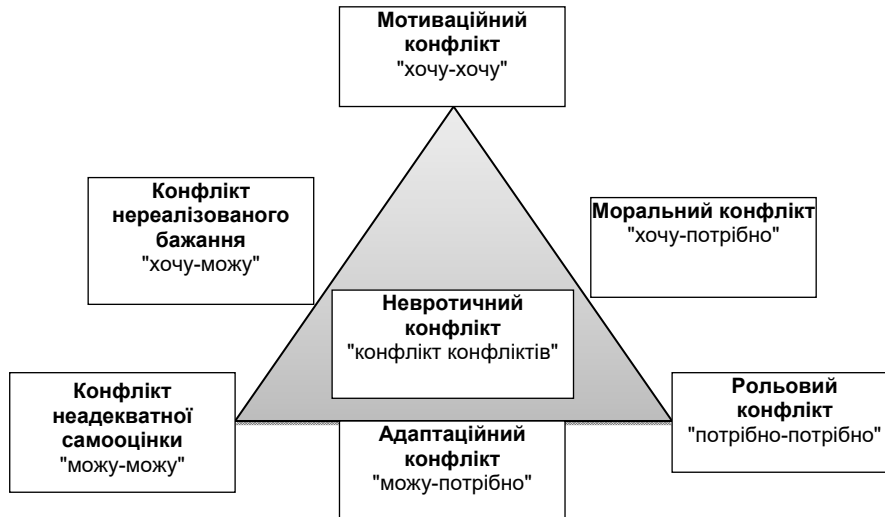

Рис. 1. Класифікація видів внутрішніх конфліктів на основі ціннісно-мотиваційної сфери особистості

Такий підхід до класифікації внутрішніх конфліктів особистості є ґрунтовним, проте він розглядає виникнення внутрішньоособистісних конфліктів лише на мотиваційному рівні і не враховує можливість виникнення внутрішніх конфліктів на когнітивному та конативному рівнях. Беручи за основу класифікацію видів внутрішніх

конфліктів А.Я. Анцупова та А.І. Шипілова і підходи до визначення внутрішньоособистісного конфлікту З. Фрейда, К. Роджерса та К. Левіна, ми створили модель внутрішньоособистісного конфлікту на трьох рівнях у трьох площинах (див. мал. 2).

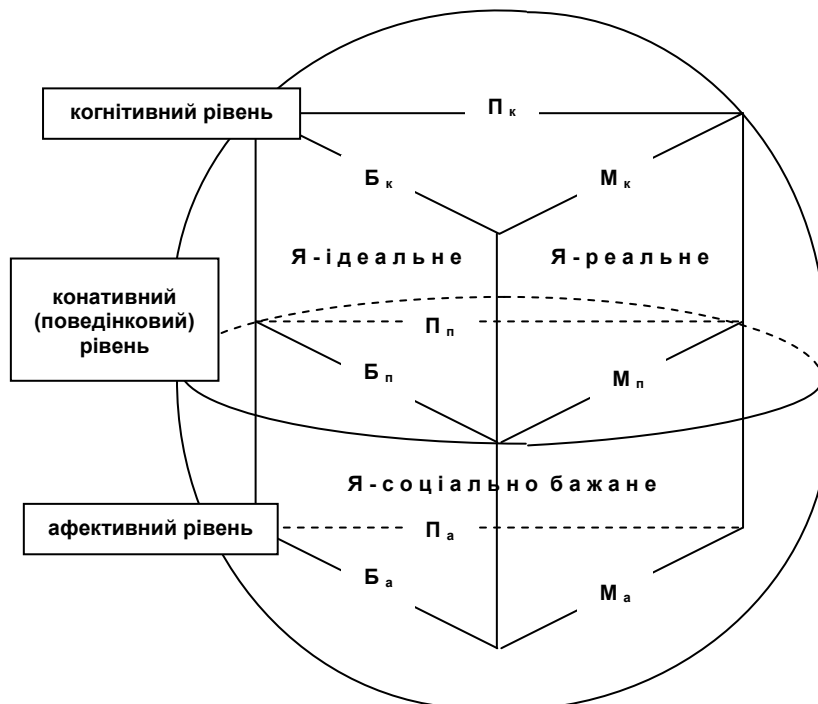

Рис. 2. Модель внутрішнього конфлікту особистості

Список умовних скорочень: Б_к – бажання когнітивні, М_к – можливості когнітивні, П_к – потреби когнітивні, Б_п – бажання поведінкові, М_п – можливості поведінкові, П_п – потреби поведінкові, Б_а – бажання афективні, М_а – можливості афективні, П_а – потреби афективні.

Аналіз психологічної літератури дав нам змогу об'єднати всі різновиди внутрішніх конфліктів у три групи: мотиваційні, когнітивні та рольові. Останні також можуть мати наступні назви: діяльнісні, поведінкові та ситуативні. Ми припустили, що кожен з цих видів внутрішніх конфліктів має свій рівень актуалізації. Тобто когнітивні внутрішні конфлікти проходять на когнітивному рівні, мотиваційні – на афективному рівні, а рольові внутрішньоособистісні конфлікти актуалізуються на конативному рівні. В основу кожного з трьох рівнів внутрішнього конфлікту ми поклали одночасну протидію рівнозначних за силою бажань особистості (Б), її можливостей (М) та потреб (П), які висуває до особистості соціальне середовище.

Таким чином, особа, яка має внутрішній конфлікт, що відбувається на когнітивному рівні, чітко усвідомлює дихотомічність своїх знань, ідей, переконань, бажань (Б_к), амбівалентність своїх можливостей (М_к) та протилежність висунутих до неї суспільством потреб (П_к). Внутрішній конфлікт на цьому рівні розглядається як когнітивний дисонанс.

Внутрішньоособистісні конфлікти конативного рівня будуть характеризуватися протилежністю проявів бажаних особистістю форм поведінки (Б_п), варіантів безпечних проявів можливих форм поведінки (М_п) та дій особистості у відповідності висунутими до неї оточенням вимогами та правилами соціальної взаємодії (П_п). Внутрішній конфлікт на конативному рівні може розглядатися як неузгодженість в одночасній презентації особистістю вербальної та невербальної інформації тобто неконгруентність особистості.

Що стосується афективного рівня внутрішнього конфлікту, то особистість відчуває боротьбу між неусвідомлюваними бажаннями, емоційними потягами (Б_а), можливостями власних емоційних проявів (М_а) та амбівалентність власних вимог, потребам, що виставляє перед нею суспільство (П_а).

Виходячи з феноменології Я-концепції, внутрішній конфлікт можна розглядати у трьох площинах: "Я-реальне", "Я-ідеальне" та "Я-соціально бажане".

Внутрішньоособистісний конфлікт, який розвивається у площині "Я-ідеальне" своїм змістом охоплює всі три рівні конфліктних бажань особистості – когнітивні (Б_к), поведінкові (Б_п) та афективні (Б_а).

Внутрішній конфлікт площини "Я-реальне" може відбуватися на всіх трьох конфліктогенних рівнях можливостей особистості – на когнітивному (М_к), поведінковому (М_п) та афективному (М_а).

Також в нашій моделі внутрішнього конфлікту присутня ще одна площина актуалізації внутрішнього конфлікту – "Я-соціально бажане". У цій площині відбувається протиставлення різноспрямованих власних потреб особистості та вимог, що створює для людини її соціальне оточення. Ця протидія також може відбуватися на трьох рівнях – когнітивному (П_к), поведінковому (П_п) та афективному (П_а).

Таким чином, у запропонованій психологічній моделі внутрішньоособистісного конфлікту спостерігається як вертикальна (між різними рівнями), так і горизонтальна (між різними "Я-образами") вісь конфліктогенів внутрішніх конфліктів особистості.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

У запропонованій нами психологічній моделі внутрішнього конфлікту була реалізована спроба інтеграційного підходу до пояснення виникнення внутрішньоособистісних конфліктів на будь-якому етапі становлення особистості. Перспективу своїх подальших досліджень вбачаємо у емпіричній перевірці розглянутої психологічної моделі внутрішнього конфлікту особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Анцупов А.Я. Конфликтология / А.Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 507 с.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры / Э. Берн; пер. с англ. – СПб. : Университетская книга; М. : АСТ, 1996. – 398 с.
3. Божович Л.И. Проблемы формирования личности : избранные психологические труды / Л.И. Божович; под ред. Д.И. Фельдштейна. – Москва; Воронеж : Ин-т практической психологии, 1997. – 353 с.
4. Бурлачук Л.Ф. Психотерапия : учебник / Л.Ф. Бурлачук, А.С. Кочарян, М.Е. Жидко. – СПб. : Питер, 2009. – 496 с.
5. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. – СПб. : Питер, 2008. – 544 с.
6. Левин К. Разрешение социальных конфликтов / К. Левин; пер. с англ. И.Ю. Авидон. – СПб. : Речь, 2000. – 408 с.
7. Маслоу А. Дальнейшие рубежи развития человека / А. Маслоу // Вопросы саморазвития человека : междисциплинарный теоретико-методологический сборник / под ред. В. Данченко. – Вып. 2. – Киев, 1990. – С. 3–10.
8. Морено Я. Психодрама / Я. Морено. – М. : Психотерапия, 2008. – 496 с.
9. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р. Роджерс. – М. : Издательская группа "Прогресс", "Универс", 1994. – 480 с.
10. Фанталова Е.Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта / Е.Б. Фанталова. – Самара : БАХРАХ-М, 2001. – 128 с.
11. Фрейд З. Лекции по введению в психоанализ / З. Фрейд. – СПб. : Питер, 2003. – 480 с.
12. Фромм Э. Иметь или быть? / Э. Фромм; пер. с англ. Э. Телятинниковой. – М. : АСТ Москва, 2008. – 320 с.
13. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон; пер. с англ.; общ. ред. и предисл. А.В. Толстых. – М. : Прогресс, 1996. – 344 с.

Стаття надійшла до редколегії 24.11.16

Шапран Татьяна, ассист.,
Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ВНУТРЕННЕГО КОНФЛИКТА ЛИЧНОСТИ

В статье представлен синонимический ряд термина "внутриличностный конфликт" в психологической литературе. Выявлены и описаны характеристики противоборствующих сил внутриличностного конфликтного взаимодействия. Проанализировано и классифицировано психологические подходы к феноменологии внутриличностного конфликта. На теоретическом уровне обосновано общую для любого этапа становления личности психологическую модель внутреннего конфликта.

Ключевые слова: внутренний конфликт, внутриличностный конфликт, внутриличностное конфликтное взаимодействие, модель внутреннего конфликта личности, конфликтоген, когнитивный диссонанс, неконгруэнтность.

Shapran Tetiana, Assistant,
Ivan Franko State University of Zhytomyr, Zhytomyr

PSYCHOLOGICAL MODEL OF INTERNAL CONFLICT OF PERSONALITY

The article contains a synonymous line of concept of "intrapersonal conflict" in the psychological literature. The characteristics of opposing forces of intrapersonal conflict interaction were discovered and described. The psychological approaches to the phenomenology of interpersonal conflict were analyzed and classified. At a theoretical level the common to any stage of personality's formation psychological model of internal conflict were grounded.

Key words: internal conflict, intrapersonal conflict, interpersonal conflict interaction, model of internal conflict of personality, cognitive dissonance, incongruence.